

JAROSŁAW SOCHACKI

AP SŁUPSK

## SŁOWIAŃSZCZYNA W WIPONA „CZYNACH CESARZA KONRADA II”

Pochodzący najprawdopodobniej z Królestwa Burgundzkiego Wipo przybył do ówczesnych Niemiec w najpowszechniejszym mniemaniu dopiero w czasie wyboru nowego króla w Kambie w 1024 r., ponieważ on sam w liście dedykacyjnym określił Konrada II swoim panem oraz podał swoją funkcję jako prezbitra w kapeli dworskiej<sup>1</sup>. Chociaż Wipo nie przebywał do końca życia Konrada II na dworze cesarskim, o czym świadczy fakt, iż o jego śmierci i pogrzebie dowiedział się od biskupa Henryka z Lozanny i innych Burgundczyków towarzyszących w tych dniach swemu władcy<sup>2</sup>, to jednak pielęgnował on swą łączność z Henrykiem III<sup>3</sup>, z którym

<sup>1</sup> Zob. *Wipos gesta Chuonradi imperatoris*, [w:] *Wiponis opera*, ScRG, ed. H. Bresslau, Hannover-Leipzig 1915, *Epistola*, s. 3. Za obecnością Wipona w Kambie opowiadają się: G.H. Pertz, *Über Wipos Leben und Schriften*, Berlin 1851, s. 1; W. Pflüger, *Wipo, Das Leben Kaiser Konrads II.*, [w:] *Die Geschichtschreiber der deutschen Vorzeit*, Bd. 41, Leipzig 1893, s. VI; W. Gundlach, *Heldenlieder der deutschen Kaiserzeit*, Bd. 2, Innsbruck 1896, s. 216; W. Seydel, *Studien zur Kritik Wipos*, Breslau 1898, s. 64 i nn.; *Wiponis opera...*, s. IX; K. Hauck, *Wipo*, [w:] *Deutsche Literatur des Mittelalters. Verfasserlexikon*, Bd. 4, hrsg. von K. Langosch, Berlin 1953, s. 1019 i W. Trillmich, *Wipo, Taten Kaiser Konrads II.*, [w:] *Ausgewählte Quellen zur deutschen Geschichte des Mittelalters. Freiherr vom Stein – Gedächtnisausgabe*, hrsg. von R. Buchner, Bd. 11, Berlin 1961, s. 507. Przeciw obecności Wipona w Kambie, mimo jego zapewnienia o uczestnictwie w elekcji w rozdziale I czynów Konrada II, wypowiedział się tylko T. Linder, *Ueber die Entstehung des Kurfürstenthums*, Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung 1896, 17, s. 540 i nn. oraz tenże, *Der Hergang bei den deutschen Königswahlen*, Weimar 1899, s. 52. Obecność Wipona na dworze niemieckim już za Henryka II przyjmują natomiast: W. Pflüger, *Wipo, Das Leben...*, s. VI; *Wiponis opera...*, s. 11, p. 2; K. Hauck, *Wipo...*, s. 1019 i W. Trillmich, *Wipo...*, s. 507, czemu jednak sprzeciwił się S. Görlitz, *Beiträge zur Geschichte der königlichen Hofkapelle im Zeitalter der Ottonen und Salier bis zum Beginn des Investiturstreites*, Weimar 1936, s. 148, p. 709.

<sup>2</sup> *Wipos* 39, s. 60.

<sup>3</sup> Te bliskie stosunki Wipona z Henrykiem III skłoniły następujących badaczy do wyrażenia przypuszczenia, iż był on jego wychowawcą i nauczycielem: G.H. Pertz, *Über Wipos...*, s. 2; W. von Giesebrecht, *Geschichte der deutschen Kaiserzeit*, Bd. II, Braunschweig 1875, s. 562; E. Steindorff, *Jahrbücher des Deutschen Reichs unter Heinrich III.*, Bd. I, Leipzig 1874, s. 11; W. Pflüger, *Wi-*

Czech głębiej uzasadnić włączenie Polski w obręb niemieckiego *regnum* i uczynić to w sposób zawołowany<sup>80</sup>, co tłumaczy paralelne potraktowanie spraw obu tych chrześcijańskich państw słowiańskich przez cesarstwo i obfitsze rozpisanie się o jednym z nich.

Sumując wnioski niniejszych rozważań, możemy stwierdzić, iż Wipo nie wykazywał większego zainteresowania (oraz – co za tym idzie – wiedzy) krajami położonymi dalej na wschód Europy, ograniczając się tym samym do strefy bezpośredniego oddziaływania politycznego Niemiec. Tutaj jednak sama zależność lenna nie wydawała mu się dostatecznie trwałą więzią z cesarstwem, ponieważ nie przeciwdziałała skutecznie ewentualnym aktom niewierności oraz szerszym aspiracjom władców Czech i Polski. By temu zapobiec, planował włączenie ich do państwa niemieckiego jako jego kolejnych księstw podległych bezpośrednio królowi, ustalając zatem wzajemne relacje na poziomie *regnum*, co było też w zgodzie z ideą cesarstwa, żywioną przez Konrada II. Chociaż Wipo swego postulatu wobec Polski nie sformułował tak wyraźnie, jak względem Czech, to nie ulega wątpliwości, że i ona została objęta jego programem integracyjnym, o czym jednoznacznie przekonuje zachodzące podobieństwo w polityce cesarstwa odnośnie do tych chrześcijańskich państw słowiańskich. Odmienne został potraktowany tylko los plemion zrzeszonych w Związku Lucickim, które najpierw należało podbić, a następnie schryścianizować oraz włączyć w system polityczny państwa niemieckiego, bez tworzenia nowego księstwa słowiańskiego, tak jak to się stało w wypadku szczepów zamieszkujących terytoryj południowego Połabia.

#### Zusammenfassung

### Das Slawentum bei Wipo „Die Taten des Kaisers Konrad II.”

Wipos Wissen über slawische Länder ist nicht umfangreich und fasst lediglich solche Staaten um wie: Polen, Böhmen, Lutizenbund und Russland. Am öftesten wurden die drei ersten Staaten erwähnt, die er in seinen Plan der Integration mit dem Kaiserreich aufnahm. Polen und Böhmen sollten unmittelbar zu dem damaligen deutschen Staat als

---

mierz Odnowiciel mógł tu liczyć na wsparcie swej matki Ryczezy i wuja Hermana arcybiskupa kolońskiego. Odnośnie do kwestii ofiarowywanego mu księstwa na terenie Niemiec zob.: G. Labuda, *Mieszko II...*, s. 40.

<sup>80</sup> *Wipos 2*, s. 14: „ex parte Germaniae Saxones cum sibi adiacentibus Sclavis”. W słowiańskich sąsiadach Sasów widział H. Bresslau, *Jahrbücher des Deutschen...*, Bd. I, s. 20, przyp. 3, Luciców i Serbów lub Dalemińców z ich książętami. H. Beumann, *Das Imperium...*, s. 184 i p. 40 na tejże stronie, opowiada się raczej za Czechami. Kwestii tej nie da się w żaden sposób ostatecznie rozwiązać. Jednakże skoro polityka wobec Słowian połabskich była ustalona, skoro już uwzględnione wzmianki o Czechach wystarczają, by stwierdzić, że Wipo chciał ich włączenia do państwa niemieckiego jako księstwa szczepowego, to może należałoby się zastanowić, czy w rozpatrywanym kontekście nie są tutaj rozumieni Polacy.

seine weitere Herzogtümer einverleibt werden, die dem König unterliegen, was die Abhängigkeit auf dem Niveau *regnum* bedeutete. So eine Vereinigung mit dem Kaiserreich ermöglichte den Herrschern dieser Länder die Teilnahme an der Wahl des neuen Königs. H. Beumann ist der Meinung, dass diese Pläne Polen nicht berührten. Gegen solche Auffassung zeugte dieselbe Politik Konrads II. gegenüber Böhmen und Polen, die von diesem Herrscher besiegt und in kleinere Einheiten geteilt wurden. Am wahrscheinlichsten folgte die Umsicht Wipos gegenüber Polen aus der Zustimmung Kaiser Konrads II., der Richeza bis zu ihrem Tod den Titel Königin von Polen zu bewahren erlaubte. Wie wir schon wissen, war diese Würde mit den Renovatioplänen Ottos III. verbunden, der Polen als Mitglied des Kaiserreiches sehen wollte, was die gegenseitigen Beziehungen auf dem Niveau *imperium* regelte. Auf diese Tatsachen musste Wipo Rücksicht nehmen, darum widmete er in seinem Werk Polen mehr Platz als Böhmen und bemühte sich seine Konzeption sogar mit dem Verschweigen ihm unbequemen Ereignisse (wie zum Beispiel der Friede in Lausitz zwischen Konrad II. und Mieszko II. im Jahre 1031) zu begründen. Die im Lutizenbund vereinigten Slawen konnten nicht auf solche Privilegien, wie für Polen und Böhmen, Hoffnung haben. Ihr Schicksal sollte dasselbe sein, welches früher die südlichen Elbslawen getroffen hat. Im Wipos Werk wurde Russland nur ganz marginal erwähnt, als Fluchtziel für den Bruder Mieszkos II. Neben dem Verschweigen für Wipo unbequemen Tatsachen sind an Ungenauigkeiten, Lücken und Irrtümer in seinem Werk folgende Faktoren schuldig: kleine Interesse für die Gelegenheiten in der Welt der Slawen und das, dass er schon nach dem Tode Konrads II. zu schreiben begann.